

Ar visada išsilavinęs žmogus laimingas?

Žingsniuojau Laisvės alėja ir tyrinėju aplinką. Bet ji nedžiugina: medžiai nuogi, suoliukai tušti... Nejučiomis žvilgsnis nukrypsta į praeivius. Deja, ir čia jokios paguodos: pilkšvi veidai, raukšlių išvagotos kaktos, pakumpę pečiai siunčia aiškų signalą: „Aš nelaimingas.“ Brrr... Vos pamačiusi Kudirkos bibliotekos duris, neriu į vidų- gal ten, kaip visada, pasijusiu jaučiau. Ne tik dėl užburiančio gausybės knygų kvapo, bet ir dėl žmonių. Nesakau, kad jie nekelia man šiek tiek tokios baimės- tiesūs ir smilgos ir su tokiomis giliomis, išmintingomis akimis, kad manau galinti jose paskęsti. Jie rimti lyg nepajudinami žinių bokštai, niekuomet neatrodantys džiugiai. Bet ar esate matę, kas nutinka, kai jie atsiverčia knygą? Veidai nušvinta saulės nutvieksto medaus spalva, o kūnas išsivaduoja iš, rodos, amžino sąstingio. Gali netgi pasirodyti, kad vidinis inteligento pasaulis yra saulėtas ir kupinas gardžiai kvepiančių laimės žiedų. Tačiau argi gali šiame pasaulyje būti kas nors pastovaus? Taigi, kad negali. Tad ir teigti, kad išsilavinęs žmogus visada yra laimingas, tikrai negalėčiau.

Kaipgi gali jaustis laimingas, kai Dievas, karma ar įnoringa Fortūna negaili žmogui visokiausių išbandymų? Koks gi skirtumas, esi intelektualas ar ne, tikrai nebūsi laimingas, jei gyvensi karo sukuryje ar liksi be namų susivaidijęs su žmona. Juk toli gražu ne visada mes renkames aplinkybes- daug dažniau jos renkasi už mus. Skirtumas gal tik tas, kad išsilavinęs žmogus turi daugiau vidinių resursų, dvasinio kapitalo, todėl stengiasi tas aplinkybes keisti ir iš visų jėgų braunasi į priekį. Šia proga prisiminiu 2016 metų filmą „Paslėptos figūros“, nominuotą Oskaro apdovanojimui. Teodoro Melfio režisuota biografinė drama pasakoja apie tris afroamerikietes Šaltojo karo metu. Filmas – šių moterų kelionė nuo paprastų NASA darbuotojų iki aukščiausio lygio specialistų, sunkiu darbu ir atkaklumu įsiterpusių į baltaodžių vyrų užimtas sritis. Turėdamos aukštąjį išsilavinimą, būdamos protingos ir sumanios asmenybės, pagrindinės veikėjos susiduria su gniuždančiu stereotipu – moterys, ypač juodaodės, negali dirbti vyrų gretose. Dėl to jos daugelį metų nesijaučia laimingos, yra žeminamos ir verčiamos jaustis menkesnės. Gerai tai, kad, joms išdrįsus pasipriešinti šiam stereotipui, jų gyvenimas pamažu keičiasi ir galiausiai moterys pripažįstamos lygiavertėmis su vyrais. Nors šiais laikais bent jau išsivysčiusiose valstybėse nesusiduriame su tokiais didžiuliais stereotipais dėl kūno spalvos ar lyties, vis tiek šių

moterų istorija siunčia žinutę mums visiems. Atrodo, doros ir intelektualios asmenybės turėtų būti laimingos, kurti laimę ir gerovę kitiems, bet turi tiesti savo laimės kelią per didžiules aplinkinių stereotipų ir smurto duobes. O kiekvienoje kelio atkarpoje- didžiulis ryžtas ir sunkus darbas. Bet galbūt, kaip sakė Sokratas, „tiktai kovodamas žmogus gali pasiekti didžiausią gerovę ir laimę“.

Be abejo, ne tik gyvenimo aplinkybės gali trukdyti pajusti pilnatvę. Juk didžiausias žmogaus priešas yra jis pats, nes jam vis ko nors trūksta. Taip, inteligentai yra apsiskaitę žmonės, jie žino daugybę laimės formulių ir gali papasakoti, kaip kiti žmonės pasiekia dvasinės pilnatvės aukštybes, tačiau patys jie neretai nesijaučia visa koja gyvenantys šiame pasaulyje. O knygų pasaulis, kad ir koks svetingas ir pagaulus būtų, ima kartais ir iškrečia pikta pokštą- nusibosta. Žmogui atrodo, kad tikrasis, gyvas gyvenimas eina pro šalį su savo nuopuolio bedugnėmis ir šlovės viršukalnėmis, su džiaugsmu ir skausmu, todėl neretai ima jausti ne laimę, o nusivylimo kartėlį. Visai kaip Faustas, Švietimo epochos vokiečių rašytojo J. V. Gėtės filosofinės tragedijos pagrindinis veikėjas. Gerbiamas mokslininkas, senųjų pergamentų žinovas, galima sakyti, daugiau gyvenęs knygoje negu realiame pasaulyje, suvokia, kad jam trūksta potyrių, kad niekuomet nebuvo iš tikrųjų laimingas. Nuodėminga ir žiauri sutartis su velniu - vienui viena laimės akimirka už pačią aukščiausią kainą – sielą, žmogaus esybę. Tokio sandėrio galimybė tik įrodo, kad daktaras Faustas, apsiskaitęs, išsilavinęs žmogus, jaučiasi tuščiai švaistantis laiką. Todėl jis ryžtasi ieškojimams, klaidoms ir nuopuoliams, kol tik gyvenimo pabaigoje suvokia, kad „pačioj kelionėj glūdi džiaugsmas ir kančia“. Taigi galbūt ir nėra tos vienintelės stebuklingos akimirkos, dėl kurios verta gyventi. Galbūt gyventi verta dėl tos akimirkos ieškojimo, klausimų ir atsakymų, naujų klausimų... Ir tokia būtis- išsilavinusio žmogaus kasdienybė.

Taip, teoriškai inteligentai turėtų būti laimingi: moksliniais tyrimais įrodyta, kad išsilavinę žmonės dažniau jaučiasi patenkinti negu tie, kurie nėra apsišvietę. Tačiau kas iš tos teorijos, kai prieš akis matome akivaizdžius faktus – joks žmogus, nesvarbu, išsilavinęs ar ne, nebus laimingas visada. Juk jam visuomet kas nors trukdo. Kartais vonioje prakiuręs čiaupas, pastaba vaiko dienyne, o kartais vienintelė mintis per visą galvą: „Kodėl pasaulis ir žmogus?“ (V. Mačernis). Manau, drąsiai galiu teigti tik viena: išsilavinęs žmogus tikrai dažniau pakels akis į dangų, nes apie jį žino, o tada, žiūrėk, ir išvys bent kraštelį tos stebuklingos Laimės žvaigždės.